

Η προσφορά του αγ. Συμεών Θεσσαλονίκης στη Θεία Λειτουργία

/ [Πεμπτούσια](#)

Ολοκληρώνουμε σήμερα την εμβριθή μελέτη του αρχιμ. Νικολάου Ιωαννίδη (προηγούμενο άρθρο: www.pemptousia.gr/?p=62296) για τη βυζαντινή λειτουργική θεολογία, ανακεφαλαιώνοντας τα σχετικά με τη μέγιστη λειτουργική προσφορά του αγ. Συμεών Θεσσαλονίκης.

Πηγή: eikonografos.com

Με αυτές τις ενέργειές του ο Συμεών επ' ουδενί στρεφόταν κατά του μοναχικού τυπικού· ο σεβασμός του προς αυτό ήταν δεδομένος και εκπεφρασμένος. Λέγει σχετικά: «Και η τοιαύτη διάταξις (η μοναχική) αναγκαιοτάτη και πατερική. Και γάρ ο θείος Πατήρ ημών Σάββας ταύτην διετυπώσατο, παραλαβών αυτήν από του

εν αγίοις Ευθυμίου και Θεοκτίστου»[\[185\]](#). Ο αγώνας του διά τη διατήρηση του ασματικού τυπικού οφείλεται στο σεβασμό του προς «την αρχαίαν παράδοσιν»[\[186\]](#), ο οποίος του υπαγόρευε να αγωνίζεται ώστε «συντηρείσθαι ταύτην την τάξιν (την ασματικήν) μέχρι παντός και ως σπινθηρά τινά θείον μένειν εν ημίν την παράδοσιν των Πατέρων»[\[187\]](#), καθώς επίσης και στην πεποίθησή του ότι είναι «αναγκαιοτάτη»[\[188\]](#) επειδή «διά το μή ισχύειν τελείν πάντα (τα μοναχικά) τους εν τω κόσμω» οφείλεται να τελούνται οι ασματικές ακολουθίες για τους κοσμικούς [\[189\]](#).

Συνεπώς για τους ζώντας στον κόσμο είναι «η του άσματος ακολουθία προτιμότερα της άλλης (της μοναχικής)»[\[190\]](#) και γι αυτό πρέπει να διατηρείται και να παραμένει ως «κάλλιστον και αρχαιότατον έθος»[\[191\]](#). Είναι πολύ χαρακτηριστική η έκκληση που απευθύνει στους ιερείς του για τη διαφύλαξη και τήρηση του ασματικού τυπικού: «Ιδία δε τούτο εν αγίω παρακελευόμεθα Πνεύματι ως επειδήπερ εξ αρχής η του άσματος ακολουθία εν τούτω και μόνω τω θείω ναώ διετηρήθη ψάλλεσθαι, πρότερον ψαλλομένη εν Κωνσταντινουπόλει και εν Αντιοχεία και εν άλλαις αγίαις Εκκλησίαις, και ούπω μέχρι του παρόντος κατάλυσιν ενταύθα είληφε και εις το εξής τούτο διαμένειν και φυλάττεσθαι διά παντός εν τω τοιούτω ναώ της αγίας Σοφίας και την ακολουθίαν του άσματος ψάλλεσθαι, αρχαίαν ούσαν και τεθειμένην καλώς και μηδένα ταύτην παρασαλεύσαι πώποτε»[\[192\]](#).

Οι μεταρρυθμιστικές ενέργειες του Συμεών προξένησαν προφανώς την αντίδραση κάποιων, που πίστευαν ότι «ταύτα αλόγως ενεργείται»[\[193\]](#). σ' αυτούς, τους οποίους ο ιερός Πατήρ θεωρεί ως «αφιλοσόφως φιλοσοφούντας ή μάλλον ειπείν αλόγως»[\[194\]](#), απαντά ότι οι ενέργειές του εμπνέονται «θαυμασία και υψηλοτάτη εννοία των εκθεμένων αγίων, εν γνώσει θεία και θεωρία καλώς πάντα διατυπωσαμένων. Διό και επαναλαβόντες αύθις αυτά τρανότερον θεωρήσωμεν»[\[195\]](#). Όλες οι μεταρρυθμιστικές του επιδιώξεις ήσαν υποτεταγμένες στην «ειρήνην και τάξιν» της Εκκλησίας, γι αυτήν αγωνιζόταν, πιστεύοντας ότι «η εν ουρανοίς ευταξία και εν τη Εκκλησία εστί» και υπέρ αυτής συμβούλευε τους ιερείς του: «Μή παράλυε τοιγαρούν την άνωθεν τάξιν· αλλά μάλλον έσο συντηρών ταύτην, και υπέρ αυτής ζηλών όση δύναμις· και μή μόνον σπούδαζε α παρέλαβες συνιστάν αλλά και προσθήκαις ιεραίς επαυξάνειν και κοσμείν ταύτα, ως και οι Πατέρες ημών»[\[196\]](#). Ο ζήλος του λοιπόν, η υποταγή του στο υπόδειγμα των Πατέρων της Εκκλησίας και το ορθό λειτουργικό και εκκλησιολογικό του κριτήριο του έδιναν τη βεβαιότητα ότι οι επεμβάσεις του ήσαν «προσθήκες ιερές» που δεν κατέλυαν, αλλά αντιθέτως διαφύλασσαν γνησιότερη την αρχαία παράδοση, με διορθώσεις που απέβλεπαν στην «πλέον εύτακτον»[\[197\]](#) τέλεση των ιερών ακολουθιών και όχι σε ανατροπές και καινοτομίες. Άλλωστε είχε εκπεφρασμένη

άποψη για τους καινοτόμους: «Ο ανατρέπων καινοτομεί· ο δε καινοτομών ού τη Εκκλησία έπεται»[\[198\]](#).

Με όσα αναφέραμε, αδίστακτα μπορούμε να πούμε ότι ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης υπήρξε ένας ιεράρχης με ποιμαντικές ευαισθησίες, ένας μεγάλος λειτουργιολόγος, ένας λάτρης των πατρώνων παραδόσεων, που με το συγγραφικό και μεταρρυθμιστικό του έργο μας διδάσκει την ευταξία των ιερών ακολουθιών, τη θεολογική τους σημασία καθώς και τον πλούτο και την ποικιλία των λειτουργικών τύπων, ώστε «εν πνεύματι και αληθεία» (Ιω. 4, 23) να προσφέρουμε «την λογικήν λατρείαν» (Ρωμ. 12, 1) μας στον Τριαδικό Θεό.

Επίλογος

Η φιλοδοξία της παρούσας εισήγησης ήταν να παρουσιάσει, στο περιορισμένο πλαίσιο μιάς εισηγήσεως, τους δύο μεγάλους βυζαντινούς Πατέρες της Εκκλησίας και να αναδείξει το λειτουργικό τους έργο. Το θέμα είναι τεράστιο και ασφαλώς τα οσα αναφέρθηκαν δεν αποτελούν μια ολοκληρωμένη έκθεση των απόψεων των δύο μεγάλων ανδρών· απλώς καταβλήθηκε προσπάθεια να δοθεί κάτι από τη ρωμαλέα λειτουργική θεολογία τους. Νομίζουμε ότι με όσα παρουσιάσαμε φανερώθηκε το θεολογικό μεγαλείο τους. Ο Νικόλαος Καβάσιλας αναδεικνύεται βαθυστόχαστος λειτουργικός θεολόγος, ανυπέρβλητος και εμβριθέστατος μυσταγωγός, και λαμπρός πνευματικός συγγραφέας.

Ο Συμεών Θεσσαλονίκης προβάλλεται ως ο μέγιστος των βυζαντινών λειτουργιολόγων, που με τη συστηματική και λεπτομερειακή του έρευνα στη λειτουργική παράδοση μας χάρισε το μοναδικό σε πληρότητα λειτουργικό του έργο, με το οποίο τρέφει πνευματικά και καθοδηγεί στην ορθή βίωση της θείας λατρείας της Εκκλησίας μας όσους εντρυφούν σ' αυτό. Και οι δύο αυτοί εκκλησιαστικοί άνδρες στολίζουν την τελευταία περίοδο του βίου της βυζαντινής αυτοκρατορίας και δικαίως πρέπει να θεωρούνται ως θεμελιωτές της βυζαντινής λατρείας.

185. Διάλογος, TB'-ΤΓ, PG 155, 556CD.

186. Αυτόθι, ΤΝΣΤ', PG 155, 661C.

187. Διάλογος, TB'-ΤΓ', PG 155, 556B.

188. Αυτόθι, ΤΝΣΤ', PG 155, 661B.

189. Αυτόθι, TB'-ΤΓ', PG 155, 556D.

190. Αυτόθι, ΤΜΕ', PG 155, 636A.

191. Αυτόθι, ΤΑ', PG 155, 553D-556A. Πρβλ. ΙΩ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικού», σ. 113.

192. Κώδιξ Αθηνών 2047, φ. 6r παρά ΙΩ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, αυτόθι.

193. Διάλογος, ΤΝ', PG 155, 641C.

194. Περί της τάξεως της Κηδείας, ΤΞΔ', PG 155, 677D. Πρβλ. ΙΩ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Το λειτουργικόν έργον, σ. 150.

195. Διάλογος, ΤΝ', PG 155, 641C.

196. Αυτόθι, ΤΞΕ', PG 155, 680C.

197. Κώδιξ Αθηνών 2047, φ. 74γ παρά ΙΩ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Ο άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικού», σ. 113: «Αρχή συν Θεω αγίω της διατάξεως των ακολουθιών της εν τη αγιωτάτη του Θεού Μεγάλη Εκκλησία Θεσσαλονίκης, αρχαίας μέν ούσης, συντεθείσης δε επί πλέον ευτάκτως και διορθωθείσης παρά του ταπεινού Συμεών αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης». Για το μεταρρυθμιστικό έργο του Συμεών ως παράδειγμα για τη σύγχρονο λειτουργική ζωή βλ. ΕΥ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, «Διδάγματα εκ του έργου Συμεών του Θεσσαλονίκης διά την σύγχρονον λειτουργικήν ζωήν», Πρακτικά Λειτουργικού Συνεδρίου εις τιμήν και μνήμην του εν αγίοις πατρός ημών Συμεώνος, σσ. 131-149.

198. Κεφάλαια Δώδεκα, Ερώτησις ΛΘ', PG 155, 888B.